

Bachelorthese
Gebruikte informatiebronnen in risicosituaties

Gesa Marie Poppe
s1343378
17-06-2015

Universiteit Twente
Faculteit Behavioural, Management and Social sciences
Opleiding Psychologie
Vakgroep: Conflict, Risico en Veiligheid

Eerste begeleider: Prof. dr. J.H. Kerstholt
Tweede begeleider: W. Schreurs

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
Abstract	2
Inleiding	3
Onderzoeksvragen en hypothesen.....	7
Methode	8
Proefpersonen	8
Materiaal	9
Procedure	10
Onderzoeksopzet.....	11
Resultaten.....	11
Beschrijvende overzicht	11
Toetsen van de hypothesen	12
Discussie	16
Bevindingen.....	16
Beperkingen en vervolgonderzoek.....	17
Implicaties	19
Conclusie	19
Referenties	21
Bijlage	23
Bijlage 1	23

Samenvatting

In deze bachelorthese wordt onderzocht welke informatiebronnen in verschillende risicosituaties worden gebruikt. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen fysieke risico's, aanslagen en gezondheidsrisico's en tussen traditionele en nieuwe media. Er hebben 72 respondenten deelgenomen aan het onderzoek. De proefpersonen zijn tussen 17 en 28 jaar oud en hebben voornamelijk de Duitse of de Nederlandse nationaliteit. De respondenten hebben een vragenlijst ingevuld die meet in hoeverre de proefpersonen bij de verschillende incidenten gebruik zouden maken van verschillende informatiebronnen. Verder worden predictoren zoals kans en ernst van het scenario, affect bij het scenario en de betrouwbaarheid die aan de informatiebronnen wordt toegekend gemeten. De resultaten laten zien dat vooral gebruik wordt gemaakt van traditionele media en dat het type media dat wordt geraadpleegd niet verschilt tussen de scenario's. Bovendien blijkt dat alleen de betrouwbaarheid een voorspeller is voor de kans dat mensen traditionele en nieuwe media gebruiken.

Abstract

This bachelorthese investigates which sources of information are used in different hazardous situations. Thereby a distinction is made between physical risks, terror attacks and health risks and between traditional and new media. 72 respondents participated in this study. The respondents are at the age of 17 to 28 years old and have primarily German or Dutch nationality. The respondents filled in a questionnaire that measured predictors as chance that a scenario happens, the seriousness of its consequences, the affect during an incident and the reliability of the sources of information. In addition the questionnaire measured to what extent the respondents would use the sources of information during the different scenarios. The results show that people make more use of traditional media and that the type of media that is used does not differ between the different scenarios. Furthermore the results show that only the predictor reliability of the source of information can predict the chance that people make use of traditional and new media.

Inleiding

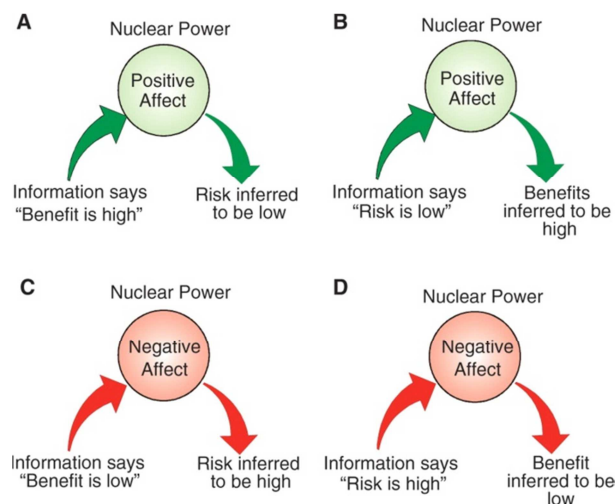
De Nederlandse overheid wil dat burgers steeds meer verantwoordelijkheid nemen voor problemen die zich in de maatschappij voordoen. De zelfstandigheid van de Nederlandse burgers wordt steeds belangrijker, omdat “de overheid (...) al lang niet meer geldt als de verzorger van de wieg tot het graf” (Denters, Tonkens, Verhoeven & Bakker, 2013, p. 7). Door het internet hebben de burgers veel meer mogelijkheden om kennis op te doen over bepaalde thema’s die binnen de maatschappij spelen, waarmee zij bovendien in staat worden gesteld om zelf te bepalen welke informatie zij willen raadplegen en wanneer zij dat doen (Vos & Van Doorn, 2004).

Toch blijft de overheid ervoor verantwoordelijk de randvoorwaarden te creëren, zodat burgers zelf verantwoording kunnen nemen en is de overheid nog steeds geïnteresseerd in enige invloed op de burgers. Daarvoor heeft de overheid een aantal instrumenten, waaronder het verstrekken van informatie (Vos & Van Doorn, 2004). Het is van groot belang dat informatie over risico’s effectief gecommuniceerd wordt naar burgers, zodat zij een goede risicoanalyse kunnen doen, het risico goed kunnen beoordelen, goed met het risico om kunnen gaan en goede beslissingen kunnen nemen over mogelijke handelingen om de negatieve gevolgen van het incident zo klein mogelijk te houden (Wittendorp, 2006). Deze communicatie wat betreft risico’s kan volgens Leiss (2004) worden gezien als het proces waarbij mensen risicofactoren op een effectieve en verantwoorde manier overbrengen. Daarbij gaat het om risico’s die te maken hebben met technologieën, natuurrampen en menselijke activiteiten. Fessenden-Raden, Fitchen en Heath (1987) stellen dat risicocommunicatie een dynamisch proces is waarbinnen een interactie tussen informatie-aanbieder en ontvanger plaatsvindt. Het gaat niet om een eenzijdig proces, maar het is belangrijk dat degene die informatie over risico’s wil overbrengen rekening houdt met belangstelling, interesses en prioriteiten van de mensen voor wie deze informatie bedoeld is. Dat betekent dat het belangrijk is voor de overheid om een goed beeld te hebben van de belangstelling van de burgers om zo effectief mogelijk met hen te kunnen communiceren. Daarbij is het goed te weten hoe burgers een risico waarnemen, omdat individuele risicoperceptie een belangrijke rol speelt in hoe zij een risico beoordelen en of zij op zoek gaan naar informatie over het risico of niet (Slovic & Weber, 2002; Ter Huurne & Gutteling, 2008). Volgens Ter Huurne en Gutteling (2008) is risicoperceptie een belangrijke voorspeller voor het actief op zoek gaan naar informatie over een gebeurtenis. Daarbij bleek risicoperceptie te kunnen worden beïnvloed door zowel vertrouwen en sociale invloed als betrokkenheid en zelfvertrouwen. Het risico wordt dus groter ingeschat als mensen weinig vertrouwen hebben in instanties en organisaties die voor een bepaald risico aansprakelijk kunnen worden gesteld, als zij zich sterk verbonden voelen met een situatie en als zij weinig zelfvertrouwen hebben (Ter Huurne en Gutteling, 2008).

Finucane, Alhakami, Slovic en Johnson (2000) vonden bovendien dat de risicoperceptie van een zaak in sterke mate door affect kan worden beïnvloed. De informatie dat een bepaalde technologie heel veel voordelen oplevert, zorgt voor positieve gevoelens tegenover deze technologie. Dit heeft tot gevolg dat het risico van deze technologie minder groot wordt ingeschat. Dit effect geldt ook voor negatieve gevoelens. Negatieve gevoelens tegenover een technologie leiden tot een hogere inschatting van het risico. Finucane et al. (2000) noemen dit effect “affect heuristic” en hebben aan de hand van het voorbeeld van nucleaire energie een model opgesteld (Figuur 1). Het model laat zien dat er positieve gevoelens ontstaan bij een hoge inschatting van voordelen van nucleaire energie en dat daardoor het risico van nucleaire energie laag wordt ingeschat (A). Als nucleaire energie slechts weinig voordelen oplevert, wekt dat negatieve gevoelens op en wordt het risico groter ingeschat (C). De inschattingen van het risico wat betreft nucleaire energie zijn ook van invloed op de gevoelens tegenover deze technologie. Wanneer het risico laag ingeschat wordt, ontstaan er positieve gevoelens en wordt nucleaire energie positief waargenomen (B). Bij hoge inschattingen van risico ontstaan juist negatieve gevoelens, die ervoor zorgen dat minder voordelen van de technologie worden waargenomen (D).

Figuur 1

Model gebaseerd op affect heuristiek (Finucane et al., 2000).

Ook Alhakami en Slovic (1994) stellen dat mensen een risico niet alleen beoordelen op grond van de kennis die zij erover hebben, maar ook op grond van hun gevoelens tegenover een bepaald risico. Mensen percipiëren een risico groter als zij negatief affect hebben met betrekking tot een bepaalde technologie zoals nucleaire energie. Negatief affect kan volgens

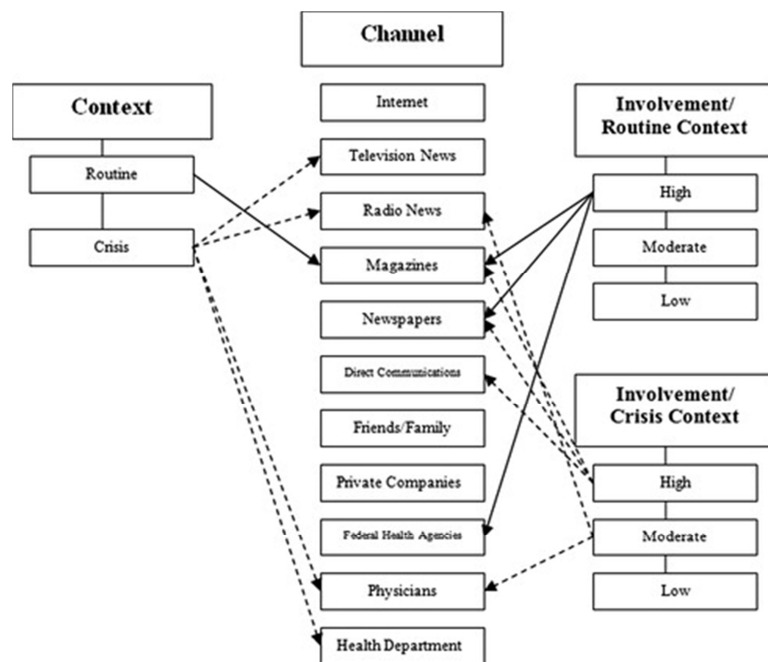
Slovic, Finucane, Peters en Mac Gregor (2004) worden getypeerd als gevoelens van angst, onrust en beklemming en als mensen een stimulus als iets negatiefs zien. Deze negatieve eigenschap van een stimulus kan zowel bewust als onbewust worden waargenomen. Terwijl risicoperceptie van invloed is op de hoeveelheid informatie die mensen zoeken, is de mate waarin mensen een informatiebron als betrouwbaar achten van invloed op de keuze van informatiekkanalen, dat wil zeggen waar mensen zoeken naar informatie (Kievik & Gutteling, 2011; Bouwmeester, Franx, Holzmann, Gutteling & De Vries, 2012). Er bestaan veel verschillende kanalen die kunnen worden gebruikt om informatie over risico's te verstrekken en te verkrijgen. Volgens Bouwmeester et al. (2012) is het internet de meest gebruikte informatiebron in risicovolle situaties. Toch bleken ook televisie, radio en persoonlijk contact veel gebruikte bronnen te zijn. De krant bleek in de onderzochte dreigende situaties niet erg relevant te zijn voor het verkrijgen van informatie (Bouwmeester et al., 2012). Bouwmeester et al. (2012) vonden bovendien dat mensen die gebruik maken van het internet als informatiebron in een dreigende situatie vooral zoekmachines (bv. Google en Yahoo), overheidswebsites, waaronder websites van gemeenten, rijk- en gezondheidsorganisaties, politie, brandweer en nieuwssites raadplegen. Daarentegen werden sociale media, zoals Facebook en Twitter, minder gebruikt om informatie te verkrijgen en worden deze gezien als minder betrouwbaar in vergelijking met overheidswebsites en informatie van hulpdiensten. Dit komt grotendeels overeen met een studie van Sutton, Palen en Shklovski (2008) waaruit bleek dat mensen bij het zoeken van informatie over rampen steeds meer rekenen en vertrouwen op het internet, maar in tegenstelling tot Bouwmeester et al. (2012) stellen zij dat mensen ook steeds meer vertrouwen hebben in sociale media. Ahmed en Sinnappan (2013) vonden dat sociale netwerken op internet nuttig zijn om mensen in realtime over belangrijke zaken met betrekking tot incidenten te kunnen informeren. Verder stellen zij dat sociale netwerksites een goed platform bieden voor mensen om elkaar bij een ramp te ondersteunen en medeleven te tonen.

Hoewel het internet in alle situaties het meest genoemde informatiemiddel was, verschilt de geraadpleegde informatiebron volgens Bouwmeester et al. (2012) per risicosituatie. Ook Avery (2010) stelt dat de keuze van informatiekkanalen verschilt in verschillende situaties met betrekking tot gezondheidsissues. Zij heeft een model opgesteld dat het effect van context en persoonlijke relevantie op de keuze van informatiekkanalen in routine- en crisissituaties laat zien (Figuur 2). De onafhankelijke variabelen, die van invloed zijn op de keuze van informatiekkanalen, zijn in dit model context en persoonlijke relevantie. De pijlen in dit model geven aan welke informatiekkanalen significant meer worden gebruikt in routineuze en crisissituaties met een bepaald niveau van persoonlijke relevantie van de situatie. In

crisissituaties met een hoog niveau van persoonlijke relevantie wordt bijvoorbeeld significant meer gebruik gemaakt van de radio, de krant, persoonlijk contact en magazines.

Figuur 2

Effect van context en betrokkenheid op kanaalkeuze in routineuze en crisissituaties (Avery, 2010).

De keuze van informatiekanaal blijkt dus afhankelijk te zijn van de situatie waar iemand mee wordt geconfronteerd. Om mensen zo goed mogelijk te kunnen bereiken en risico's effectief te kunnen communiceren, is het van belang om verschillende risicosituaties te onderscheiden en om de verschillen in de keuze van informatiemiddelen tussen deze risico's te inventariseren.

Risicosituaties waarmee mensen geconfronteerd kunnen worden, zijn uiteenlopend. Volgens Fischer, Morgan, Fischhoff, Nair en Lave (1991) maken mensen zich het meeste zorgen over risico's als alledaagse bedreigingen in het eigen leven, zoals ongelukken, ziekte, criminaliteit en economische risico's, zoals het verlies van werk. Volgens het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, hierna RIVM, (2013; 2014) leveren incidenten zoals overstromingen, natuurbranden, voedselschandalen, terroristische dreigingen, nucleaire dreigingen, cyberhacktivisme, rechts extremisme en ernstige griep пандеміеën gevaar op voor

de nationale veiligheid. Volgens het RIVM (2014) wordt een risico bepaald door de kans (zeer onwaarschijnlijk tot zeer waarschijnlijk) dat een bepaalde gebeurtenis zich voordoet en de ernst van de gevolgen (beperkt tot catastrofaal) van deze gebeurtenis.

Onderzoeksvragen en hypothesen

Uit de voorafgaande literatuurstudie blijkt dat affect invloed heeft op de risicoperceptie van mensen en dat risicoperceptie weer van invloed is op de manier waarop mensen informatie over een risico gaan zoeken. Hoe groter een risico wordt ingeschat, hoe meer informatiebronnen worden geraadpleegd. Er zijn verschillende informatiebronnen die mensen kunnen gebruiken. Deze kanalen worden door de onderzoekers in het huidige onderzoek als volgt opgedeeld in twee clusters: traditionele media (krant, radio, televisie) en nieuwe media (websites van de overheid en van de politie, zoekmachines, sociale media) (Tabel 1).

Tabel 1

Clusters Informatiebronnen

Cluster	Bronnen	N
Traditionele media	Krant, televisie, radio	3
Nieuwe media	Websites van de overheid en de politie, zoekmachines, sociale media	4

De keuze voor kanalen, die burgers gebruiken om informatie op te doen, is bovendien afhankelijk van de geschatte betrouwbaarheid van de bronnen en van de specifieke situaties waar de mensen mee worden geconfronteerd. De risicosituaties, die binnen dit onderzoek nader worden bekeken, worden opgedeeld in drie clusters: fysieke risico's, aanslagen en gezondheidsrisico's (Tabel 2).

Tabel 2
Clusters scenario's

Cluster	Scenario's	N
Fysieke risico's	Overstroming, natuurbranden	2
Aanslagen	Cyberhacktivisme, rechts extremisme, terrorisme	3
Gezondheidsrisico's	Voedselschandaal, grieppandemie	2

Er worden op grond van de literatuurstudie twee onderzoeksvragen opgesteld, die met behulp van drie toetsbare voorspellingen binnen dit onderzoek zullen worden beantwoord.

Onderzoeksvraag 1: Waar gaan mensen op zoek naar informatie als er een crisis is?

Hypothese 1: Er wordt in de onderzochte risicosituaties significant meer gebruik gemaakt van nieuwe media dan van traditionele media.

Hypothese 2: Er is een significant verschil in keuze voor informatiebronnen tussen de scenario clusters.

Onderzoeksvraag 2: Kan de kans dat mensen bij een crisis traditionele en nieuwe media raadplegen worden voorspeld door de variabelen kans, ernst, affect en de toegekende betrouwbaarheid van informatiebronnen?

Hypothese 3: De kans dat mensen traditionele en nieuwe media raadplegen in risicosituaties neemt toe naarmate de scores op de predictoren algemene kans, persoonlijke kans, ernst, affect en betrouwbaarheid van de informatiebronnen hoger zijn.

Methode

Proefpersonen

De proefpersonen zijn studenten van de Universiteit Twente. De respondenten zijn geworven met behulp van Sona-systems, de proefpersonenpool van de Universiteit Twente, faculteit Behavioural Management and Social sciences (BMS). Bovendien zijn een aantal respondenten geworven binnen de contacten, die werden gevraagd om de vragenlijst in te vullen en te verspreiden, van de onderzoeker, zowel zakelijk als privé. Deze participanten

werden via sociale media (Facebook) benaderd en verzocht deel te nemen aan het onderzoek. In totaal werd de vragenlijst door 81 respondenten ingevuld. Negen vragenlijsten werden uitgesloten van het onderzoek, omdat deze niet volledig genoeg waren ingevuld om bruikbaar te zijn voor de analyse. In totaal werden 72 vragenlijsten geanalyseerd. Van de 72 respondenten, die de vragenlijst ingevuld hebben, zijn 57 (79,2 %) vrouw en 15 (20,8 %) man en hadden 34 respondenten (47,2 %) de Nederlandse, 37 respondenten (51,4 %) de Duitse en 1 respondent (1,4 %) de Belgische nationaliteit. De leeftijd van de proefpersonen ligt tussen 17 en 28 jaar ($M=21,3$; $SD=2,3$). Het grootste deel van de respondenten noemde HAVO/VWO (62,5 %) en Wetenschappelijk Onderwijs (22,2 %) als hoogst genoten opleiding. HBO en MBO werden minder gerepresenteerd als hoogst genoten opleiding, respectievelijk door 12,5% en 2,8% van de respondenten.

Materiaal

Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van een online-vragenlijst. Deze vragenlijst bevat een beschrijving van zeven verschillende risicosituaties: overstroming, voedselschandaal, ernstige griep пандеміе, cyberhacktivisme, natuurbranden, grootschalige rel op lokaal niveau onder invloed van rechts extremisme en een terroristische aanslag¹. De keuze voor deze incidenten is gebaseerd op de nationale risicobeoordeling van 2013 (RIVM, 2014). Er zijn drie scenario clusters: fysieke risico's, aanslagen en gezondheidsrisico's. Deze clusters zijn een samenstelling van de zeven onderzochte scenario's. De proefpersoon wordt per scenario gevraagd om op een 5-puntsschaal (1=nooit, 5=altijd) aan te geven in hoeverre hij via zeven verschillende kanalen op zoek zou gaan voor informatie in de beschreven situaties. Dit wordt gedaan met de vraag 'Wat is de kans dat u in deze situatie van de volgende informatiebronnen gebruik zult maken?'. De zeven informatiekanalen zijn: krant, televisie, radio, websites van de overheid, websites van de politie, internet in het algemeen (zoekmachines), sociale media (Facebook, Twitter)². Verder heeft de respondent de mogelijkheid andere informatiekanalen toe te voegen.

¹ Zoals in bijlage 1 is te zien bevat de vragenlijst bovendien nog het scenario van een nucleaire incident. Omdat dit scenario niet in te delen is in één van de drie clusters wordt het bij de analyse buiten beschouwing gelaten.

² Zoals in bijlage 1 is te zien bevat de vragenlijst bovendien de informatiebronnen experts en kennissen. Omdat deze twee bronnen niet passen bij één van de twee clusters worden zij bij de analyse buiten beschouwing gelaten.

Verder wordt de respondent gevraagd om per scenario een score te geven op in totaal vijf predictoren. De inschattingen van de algemene kans dat een scenario plaatsvindt wordt voor alle zeven scenario's telkens op een 5-puntsschaal (1=zeer onwaarschijnlijk, 5=zeer waarschijnlijk) gemeten met de vraag 'Hoe groot schat u de algemene kans in dat dit scenario plaatsvindt?'. De kans dat een scenario in de persoonlijke omgeving plaatsvindt wordt voor alle zeven scenario's telkens op een 5-puntsschaal (1=zeer onwaarschijnlijk, 5=zeer waarschijnlijk) gemeten met de vraag 'Hoe groot schat u de kans in dat dit scenario in uw persoonlijke omgeving plaatsvindt?'. De inschatting van de ernst van de gevolgen van een scenario wordt voor alle zeven scenario's telkens op een 5-puntsschaal (1=beperkt, 5=catastrofaal) met de vraag 'Hoe ernstig schat u deze situatie voor uzelf in?' gemeten. Het affect met betrekking tot de risicosituaties wordt voor alle zeven scenario's telkens op een 5-puntsschaal met de vragen 'Hoe angstig voelt u zich als u denkt aan dit scenario?' (1=helemaal niet angstig, 5=zeer angstig) en 'Hoe veel zorgen maakt u zich als u denkt aan dit scenario?' (1=geen, 5=veel) gemeten. Het gehele affect voor een scenario wordt berekend door deze twee scores op te tellen en door twee te delen. De betrouwbaarheid die aan een informatiebron wordt toegekend, wordt per scenario voor alle zeven bronnen telkens op een 5-puntsschaal (1=geen, 5=veel) met de vraag 'Hoeveel waarde zou u in deze situatie aan de volgende informatiebronnen toekennen?' gemeten.

Aan het eind van de vragenlijst wordt de respondent gevraagd om enkele demografische gegevens in te vullen, waaronder leeftijd, geslacht, nationaliteit en hoogst genoten opleiding. De volledige vragenlijst is in Bijlage 1 te vinden.

Procedure

Voor de dataverzameling werd de vragenlijst op internet gezet. De vragenlijst was van 3 april 2015 tot en met 17 mei 2015 beschikbaar op internet. Nadat de respondenten zich hebben ingeschreven voor het onderzoek werden zij doorgestuurd naar de website van de vragenlijst en konden zij meedoen aan het onderzoek. Voordat zij begonnen met het invullen van de vragenlijst werden de proefpersonen geïnformeerd over het onderzoek en de bedoeling van de vragenlijst. Verder werd aan hun verteld hoe zij de vragenlijst in moeten vullen, dat hun data anoniem wordt verwerkt en dat het niet mogelijk was om een fout antwoord op de vragen te geven. Door het informed consent te accepteren, gingen de proefpersonen akkoord met de voorwaarden en condities van het onderzoek, de manier waarop hun data wordt verwerkt en verklaarden zij dat zij vrijwillig deelnamen aan het onderzoek. Zowel de introducerende tekst als de informed consent zijn in Bijlage 1 te vinden.

Onderzoeksopzet

In dit onderzoek zijn de variabelen scenario en type media de onafhankelijke variabelen. De afhankelijke variabele is de kans dat van een bepaald type media gebruik wordt gemaakt. De variabelen algemene en persoonlijke kans dat een scenario plaatsvindt, ernst van de gevolgen van een scenario, affect bij een scenario en de betrouwbaarheid die aan de informatiebronnen wordt toegekend zijn predictoren voor de kans dat een bepaald type media wordt geraadpleegd.

Resultaten

Beschrijvende overzicht

Tabel 3 geeft per scenariocluster de gemiddelden voor het gebruik van zowel traditionele als nieuwe media en de bijhorende standaarddeviaties weer. In Tabel 4 zijn per scenariocluster telkens de gemiddelden en standaarddeviaties voor de inschattingen van algemene en persoonlijke kans, ernst en affect te vinden. Tabel 5 laat de gemiddelden en standaarddeviaties voor de waarde die aan traditionele en nieuwe media wordt toegekend en het gemiddeld totaal gebruik van de informatiebronnen uit deze twee clusters zien.

Tabel 3

Gemiddeld gebruik van traditionele en nieuwe media per scenariocluster (M) en standaarddeviaties (SD)

Scenario	Traditionele media		Nieuwe media	
	M	SD	M	SD
Fysieke risico's	3,80	0,60	3,56	0,68
Aanslagen	3,66	0,61	3,47	0,60
Gezondheidsrisico's	3,67	0,67	3,37	0,62

Tabel 4

Gemiddelde inschattingen van kans, ernst en affect en betrouwbaarheid van de informatiebronnen per scenariocluster (M) en standaarddeviaties (SD)

	Algemene kans		Persoonlijke kans		Ernst		Affect		Betrouwbaarheid informatiebronnen	
Scenario	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
Fysieke risico's	3,10	0,95	2,04	0,67	2,65	0,96	2,60	0,97	3,71	0,51
Aanslagen	3,67	0,62	2,92	0,80	2,94	0,80	2,99	0,86	3,63	0,49
Gezondheidsrisico's	3,44	0,67	3,01	0,66	3,37	0,72	2,87	0,83	3,59	0,49

Tabel 5

Gemiddelde waarde van betrouwbaarheid die aan traditionele en nieuwe media wordt toegekend en gemiddeld gebruik van informatiebronnen uit de twee clusters over de risicosituaties heen (M) en standaarddeviaties (SD)

	Toegekende betrouwbaarheid		Gebruik over scenario's heen	
Informatiebron	M	SD	M	SD
Traditionele media	3,81	0,65	3,70	0,54
Nieuwe media	3,49	0,49	3,48	0,54

Toetsen van de hypothesen

Er wordt een ANOVA met herhaalde metingen met twee onafhankelijke variabelen uitgevoerd. Deze variabelen zijn scenario en media. De variabele scenario heeft drie niveaus, één niveau per cluster, de variabele media heeft twee niveaus, traditionele en nieuwe media. De afhankelijke variabele is 'kans dat een bepaalde informatiebron wordt geraadpleegd'. Uit de analyse blijkt dat er een hoofdeffect van scenario is ($F(2, 69)=4.93$; $p=0.009$). Uit een pairwise comparison blijkt het verschil in de kans dat traditionele en nieuwe media worden geraadpleegd significant te zijn tussen de scenario clusters fysieke risico's en gezondheidsrisico's. De kans dat traditionele en nieuwe media bij fysieke risico's worden

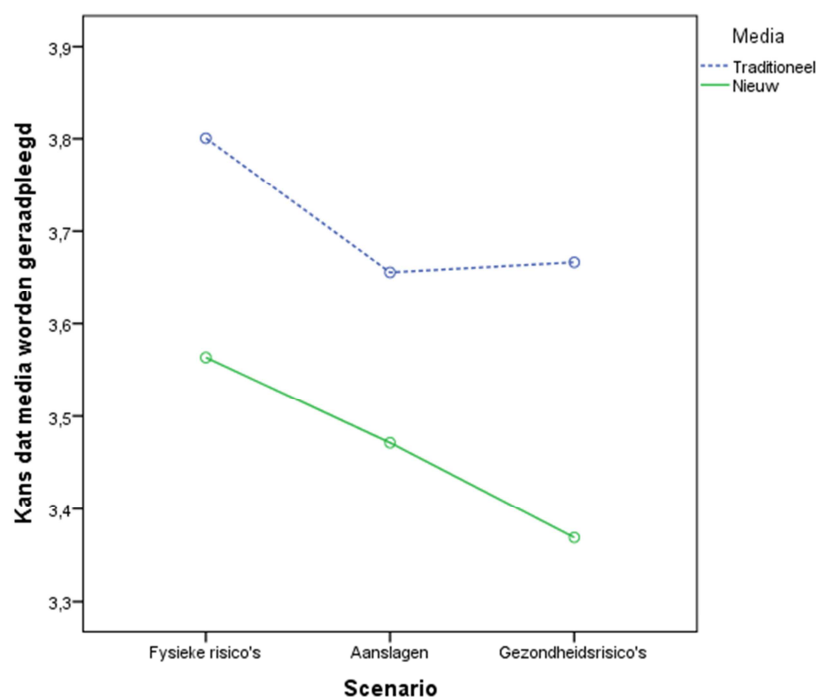
geraadpleegd, is significant groter dan bij gezondheidsrisico's ($MD=0.16$; $p=0.03$; 3.68 versus 3.52). Het verschil tussen fysieke risico's en aanslagen en tussen aanslagen en gezondheidsrisico's blijkt telkens niet significant te zijn.

Verder wordt een hoofdeffect van de variabele media gevonden. Uit een pairwise comparison blijkt dat over de scenario's heen de kans dat traditionele media worden geraadpleegd significant groter is dan de kans dat van nieuwe media gebruik wordt gemaakt ($F(1, 70)=7.46$; $p=0.008$; 3.70 versus 3.48). Figuur 3 laat een grafische voorstelling zien van de gevonden hoofdeffecten van de onafhankelijke variabelen scenario en media.

Er is geen significant interactie effect gevonden tussen de twee variabelen scenario en media ($F(2, 69)=0.73$; $p=0.48$). Het effect van scenario op de kans dat gebruik wordt gemaakt van media is dus niet afhankelijk van het type media.

Figuur 3

Kans dat de traditionele en nieuwe media worden geraadpleegd als functie van scenario (fysieke risico's, aanslagen en gezondheidsrisico's).

Twee aparte regressieanalyses werden uitgevoerd met de kans dat traditionele en nieuwe media worden geraadpleegd als afzonderlijke afhankelijke variabelen en de algemene kans dat een scenario plaatsvindt, de kans dat een scenario in de persoonlijke omgeving plaatsvindt, de inschattingen van ernst van een scenario, affect en de betrouwbaarheid die aan

de informatiebronnen wordt toegekend als onafhankelijke voorspellers. Hieruit blijkt dat alleen de betrouwbaarheid die zowel aan traditionele als nieuwe media wordt toegekend een voorspeller is voor de kans dat deze media worden geraadpleegd. De regressiecoëfficiënten met bijhorende p-waardes zijn in Tabel 6 te vinden.

Tabel 6

Resultaten uit de meervoudige regressieanalyse met regressiecoëfficiënten beta (β) en overschrijdingskans (p)

Voorspeller	Traditionele media		Nieuwe media	
	β	p	β	p
Algemene kans	0,03	0,83	-0,15	0,19
Persoonlijke kans	0,05	0,73	0,17	0,18
Ernst	-0,08	0,62	-0,07	0,61
Affect	0,20	0,18	0,18	0,20
Betrouwbaarheid van de informatiebronnen	0,66	0,00*	0,70	0,00*

*. De regressiecoëfficiënt is significant bij een significantieniveau van 0,01.

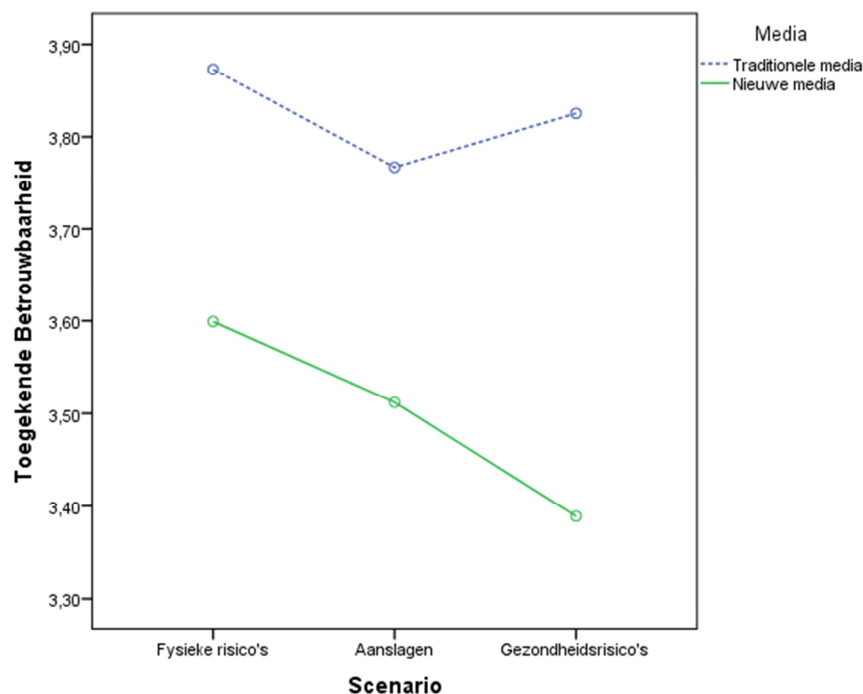
Op grond van de resultaten uit de regressieanalyse en om eventueel te kunnen verklaren waarom er volgens de repeated measures ANOVA hoofdeffecten bestaan met betrekking tot de kans dat van bepaalde type media gebruik wordt gemaakt van de variabelen scenario en media, wordt een tweede repeated measures ANOVA uitgevoerd met de betrouwbaarheid die aan de informatiebronnen wordt toegekend als afhankelijke variabele en de variabele scenario met drie niveaus en de variabele media met twee niveaus als onafhankelijke voorspellers. Uit de analyse blijkt dat er een hoofdeffect bestaat van scenario ($F(2, 69)=4.09$; $p=0.02$). De betrouwbaarheid die aan media wordt gehecht verschilt significant tussen de scenario clusters. Een pairwise comparison laat zien dat er bij fysieke risico's significant meer betrouwbaarheid aan media wordt toegekend dan bij aanslagen ($MD=0.12$; $p=0.02$; 3.71 versus 3.63). De gemiddelde betrouwbaarheid die aan media wordt toegekend is bij fysieke risico's ook groter dan bij gezondheidsrisico's ($MD=0.13$; $p=0.05$; 3,71 versus 3,59). Het verschil in toegekende betrouwbaarheid aan media tussen aanslagen en gezondheidsrisico's blijkt niet significant te zijn.

Verder wordt er een hoofdeffect van media gevonden ($F(1)=15.65$; $p<0.001$). Uit een pairwise comparison blijkt dat er significant meer betrouwbaarheid wordt toegekend aan traditionele media dan aan nieuwe media ($MD=0.32$; $p<0.001$; 3,81 versus 3,49).

Bovendien blijkt er een interactie effect tussen de variabelen scenario en media te bestaan ($F(2)=3.59$; $p=0.03$). Het effect van scenario op de betrouwbaarheid dat aan media wordt toegekend is dus afhankelijk van het type media. Figuur 6 laat een grafische voorstelling van de gevonden effecten zien.

Figuur 6

Betrouwbaarheid die wordt toegekend aan traditionele en nieuwe media als functie van scenario (fysieke risico's, aanslagen en gezondheidsrisico's).

Discussie

Bevindingen

Dit onderzoek was bedoeld om een beter beeld te krijgen welke informatiebronnen mensen in risicosituaties het liefst gebruiken. Onderzocht werd of het type media en het type scenario van invloed zijn op de kans dat van een bepaald type media gebruik wordt gemaakt bij het verkrijgen van informatie tijdens een crisis. Verder werd onderzocht of de kans dat gebruik wordt gemaakt van traditionele en nieuwe media afhankelijk is van inschattingen van kans en ernst, affect en de betrouwbaarheid die aan de informatiebronnen wordt toegekend.

Uit de resultaten blijkt dat de kans dat mensen gebruik maken van traditionele media groter is dan de kans dat zij nieuwe media gebruiken. Deze bevinding komt niet overeen met voorgaand onderzoek waaruit juist bleek dat meer gebruik wordt gemaakt van nieuwe media, zoals het internet, zoekmachines, websites van de overheid en sociale media, dan van traditionele media (Bouwmeester et al., 2012; Sutton et al., 2008). Uit ons onderzoek bleek echter ook dat traditionele media betrouwbaarder worden geacht dan nieuwe media. Dit lijkt de reden te zijn voor het effect van media op de kans dat een bepaald type media wordt geraadpleegd. Gezien dat aan traditionele media meer betrouwbaarheid wordt toegekend en dat de mate van betrouwbaarheid die aan de media wordt toegekend een positieve voorspeller is voor de kans dat de media wordt geraadpleegd, kan worden verklaard dat de kans dat traditionele media worden geraadpleegd groter is dan de kans dat mensen gebruik maken van nieuwe media.

Verder laten de resultaten zien dat het daarbij niet uitmaakt om welk type incident het gaat. Dat betekent dat de kans dat mensen traditionele media gebruiken sowieso groter is dan de kans dat zij nieuwe media raadplegen, ongeacht het type scenario. Dit is ook niet in lijn met de verwachting. Uit onderzoek van zowel Bouwmeester et al. (2008) als Avery (2010) bleek immers dat de keuze van informatiebronnen verschilt tussen risicosituaties en de context. Het type scenario was wel van invloed op de kans dat informatiebronnen worden geraadpleegd. Bij fysieke risico's blijkt de kans dat informatiebronnen worden geraadpleegd groter te zijn dan bij gezondheidsrisico's. Daarbij maakt het niet uit of het gaat om traditionele of nieuwe media. Mensen blijken dus eerder geneigd te zijn informatiebronnen te gebruiken als zij met een fysiek risico, zoals een overstroming of natuurbrand, worden geconfronteerd, dan als het gaat om gezondheidsrisico's, zoals een voedselschandaal of een griep pandemie. Een reden hiervoor lijkt de mate van betrouwbaarheid die aan de media wordt toegekend voor de verschillende scenario's te zijn. Ongeacht het type media worden informatiebronnen bij fysieke risico's algemeen betrouwbaarder gezien dan bij de andere twee scenarioclusters. Doordat de betrouwbaarheid een positieve voorspeller is voor de kans dat media worden

geraadpleegd en de betrouwbaarheid die aan media wordt toegekend bij fysieke risico's groter is dan bij de andere scenario clusters, kan worden verklaard dat de kans dat mensen media raadplegen bij fysieke risico's groter is dan bij gezondheidsrisico's.

Hoewel we verwachtten dat de variabelen kans, ernst en affect voorspellers zouden zijn voor de kans dat zowel traditionele als nieuwe media worden geraadpleegd, bleek dit niet het geval. Dit komt niet overeen met eerder onderzoek van Ter Huurne en Gutteling (2008) waaruit bleek dat risicoperceptie een belangrijke voorspeller is voor het actief informatie zoekgedrag bij een bepaald gebeurtenis. Alleen de betrouwbaarheid die aan traditionele media wordt toegekend is positief van invloed op de kans dat mensen gebruik maken van traditionele media. Hetzelfde geldt voor nieuwe media. De betrouwbaarheid die mensen aan nieuwe media toekennen is een positieve voorspeller voor de kans dat mensen nieuwe media raadplegen in risicosituaties. Dit komt overeen met voorgaand onderzoek waaruit bleek dat de betrouwbaarheid van een informatiebron de keuze van informatiebronnen beïnvloedt (Kievik & Gutteling, 2011; Bouwmeester et al., 2012).

Beperkingen en vervolgonderzoek

Het is mogelijk dat de gevonden onverwachte resultaten een gevolg zijn van een aantal beperkingen van dit onderzoek. Ten eerste was de steekproef van het onderzoek redelijk klein. Dat kan ertoe leiden dat sommige bevindingen niet helemaal betrouwbaar zijn en dat zowel de gevonden als de niet gevonden statistische significanties niet overeenkomen met de realiteit. Verder hebben alleen mensen met een leeftijd tussen 17 en 28 jaar deelgenomen aan het onderzoek. Deze steekproef is niet helemaal representatief voor de populatie van alle mensen die in Nederland wonen, omdat geen data van mensen boven de 28 jaar werd verzameld. Bovendien bestond een groot deel van de respondenten uit studenten van de Universiteit Twente, die via Sona-systems aan het onderzoek deel hebben genomen. Oudere mensen waren moeilijker te bereiken. Dit geldt vooral voor oudere mensen die niet over een computer beschikken en geen mogelijkheid hebben om de vragenlijst op internet in te vullen. Bovendien hebben veel meer vrouwen de vragenlijst ingevuld dan mannen, zodat mannen veel minder gerepresenteerd zijn. Ook de nationaliteit blijkt in deze steekproef niet helemaal representatief te zijn voor de populatie van inwoners van Nederland. Ongeveer de helft van de mensen die de vragenlijst hebben ingevuld, heeft de Duitse nationaliteit. Door de verminderde representativiteit van de steekproef uit de populatie van mensen die in Nederland wonen zijn de resultaten slechts een beperkte weerspiegeling van de realiteit en moeten zij voorzichtig worden geïnterpreteerd. Voor vervolgonderzoek is het belangrijk dat gebruik wordt gemaakt van een grotere steekproef, die de populatie van inwoners van Nederland beter representeert.

Dat betekent dat er vooral moet worden gekozen voor een steekproef met grotere spreiding ten opzichte van leeftijd en geslacht. Om oudere proefpersonen te werven zou het een optie zijn een pen-en-papierversie van de vragenlijst aan te bieden. Een probleem met betrekking tot de steekproef was bovendien dat een aantal respondenten met het invullen van de vragenlijst vlak voor het einde stopte. Een mogelijke reden daarvoor is dat de proefpersonen het vervelend vonden om niet te weten hoe lang zij nog door moeten gaan met het beantwoorden van vragen. Om de steekproef te vergroten was het mogelijk geweest om de respondenten tijdens het invullen van de vragenlijst te laten weten hoe ver zij zijn met het invullen. Zo hadden zij een indicatie kunnen krijgen hoe lang het invullen van de vragenlijst nog zou duren. Dit zou in vervolgonderzoek kunnen gebeuren door de respondent een voortgangsbalk te laten zien die de voortgang van het invullen van de vragenlijst aangeeft. Bij een pen-en-papierversie van de vragenlijst heeft de respondent natuurlijk de mogelijkheid om zelf te kijken hoeveel vragen hij nog moet beantwoorden.

Een tweede beperking die door een opmerking van één van de respondenten naar voren kwam, was het feit dat sommige mensen vegetarisch zijn en dat een scenario van een voedselschandaal met betrekking tot bedorven vlees voor hun niet van toepassing is, ofwel dat dit scenario helemaal geen risico voor hen is. In dit geval was het beter geweest als mensen de mogelijkheid hadden gehad om aan te geven dat dit scenario niet relevant werd bevonden. Doordat in dit geval ook vegetariërs de vragen met betrekking tot het scenario voedselschandaal hebben beantwoord, kan een vertekening van de resultaten niet worden uitgesloten. Het is dus mogelijk dat de resultaten een vertekend beeld van de realiteit weergeven.

Bovendien kwam naar voren, dat er een hoge onderlinge correlatie bestaat tussen de predictoren. Dit fenomeen van multicollineariteit kan als gevolg hebben dat de schattingen van de regressiecoëfficiënten onnauwkeuriger worden en niet meer eenduidig kunnen worden geïnterpreteerd.

Omdat het bij dit onderzoek ging om hypothetische risicosituaties, die in de meeste gevallen nog niet daadwerkelijk door de respondenten werden beleefd, zou het voor vervolgonderzoek interessant zijn om het gebruik van informatiebronnen in situaties te onderzoeken die wat frequenter voorkomen en die qua kans groter worden beoordeeld door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Een andere interessante mogelijkheid is om alleen mensen te ondervragen die daadwerkelijk een risicosituatie hebben beleefd en daarmee niet het hypothetische, maar het daadwerkelijke gebruik van bepaalde informatiebronnen in risicosituaties te meten. In een vervolgonderzoek zouden bovendien ook nog andere

informatiebronnen kunnen worden opgenomen. Een aantal respondenten noemde bijvoorbeeld dat zij aanvullend gebruik zouden maken van nieuwsapplicaties.

Implicaties

Gezien een aantal beperkingen van dit onderzoek moeten de bevindingen met enige voorzichtigheid worden geformuleerd. Dat de kans dat traditionele informatiebronnen, zoals de krant, de radio en de televisie in risicosituaties worden geraadpleegd groter is dan de kans dat gebruik wordt gemaakt van nieuwe media betekent voor de overheid dat zij, vooral in huidige tijden waar het internet een belangrijke rol speelt, niet mag vergeten belangrijke informatie in tijden van crisis ook via traditionele media naar haar burgers te communiceren. Om de burgers goed te kunnen bereiken is het belangrijk dat informatie worden gepresenteerd via kranten, televisie en de radio. Hoewel nieuwe media makkelijk toegankelijk zijn voor burgers en de indruk kan ontstaan dat belangrijke informatie het best via websites van de overheid en van de politie, zoekmachines en sociale media kan worden aangeboden is het belangrijk dat ook nog steeds gebruik wordt gemaakt van traditionele media. Dit komt vooral doordat burgers meer waarde hechten aan traditionele media en minder betrouwbaarheid toekennen aan nieuwe informatiebronnen. Ook de bevinding dat de toegekende betrouwbaarheid een belangrijke voorspeller ervoor is of mensen gebruik maken van een bepaald type media is interessant voor de overheid. De overheid zou er vooral voor moeten zorgen dat de informatiebronnen, die zij gebruikt om informatie naar haar burgers te communiceren, als betrouwbaar worden geacht door de inwoners van Nederland. De keuze van media ter verstrekking van informatie is vooral belangrijk bij aanslagen en gezondheidsrisico's, omdat de betrouwbaarheid van informatiebronnen in dergelijke situaties kleiner wordt ingeschat dan bij fysieke scenario's en daardoor minder informatiebronnen ter beschikking staan die als betrouwbaar worden geacht. Om de burgers in Nederland in risicosituaties goed te kunnen bereiken, is het dus belangrijk dat de overheid waarborgt dat naast nieuwe media ook traditionele media en vooral informatiebronnen, die als betrouwbaar worden geacht, bereikbaar blijven voor burgers en altijd ter beschikking staan bij een crisis.

Conclusie

Dit onderzoek laat zien dat er in risicosituaties over het algemeen een grotere kans bestaat dat gebruik wordt gemaakt van traditionele media dan van nieuwe media. Daarnaast blijkt dat de kans bij fysieke risico's groter is dat mensen gebruik maken van de onderzochte informatiebronnen dan bij gezondheidsrisico's. Met de bevindingen kan de eerste onderzoeksvraag als volgt worden beantwoord: Mensen gaan in risicosituaties over het algemeen vaker met behulp van traditionele media op zoek naar informatie. Zij maken tijdens

crisis meer gebruik van informatiebronnen zoals de krant, televisie en radio dan van websites, zoekmachines en sociale media. Dat betekent echter niet dat nieuwe media helemaal niet worden geraadpleegd in risicosituaties. Het type media dat wordt gebruikt, is echter niet verschillend voor verschillende scenario's. Het maakt niet uit of het gaat om fysieke risico's, aanslagen of gezondheidsrisico's, traditionele media worden over het algemeen meer gebruikt dan nieuwe media. Hoewel het verstrekken van informatie makkelijk kan gebeuren via nieuwe media mag de overheid in risicosituaties dus niet vergeten belangrijke informatie ook via traditionele media aan te bieden.

Bovendien wordt duidelijk dat de betrouwbaarheid die aan traditionele en nieuwe media wordt toegekend een positieve voorspeller is voor de kans dat van traditionele en nieuwe media gebruik wordt gemaakt, maar dat de inschattingen van kans, ernst en ook het affect geen voorspellers zijn voor deze afhankelijke variabele. Deze bevindingen bevatten het antwoord op de tweede onderzoeksvraag van dit onderzoek: De kans dat van traditionele en nieuwe media gebruik wordt gemaakt, kan alleen door de variabele betrouwbaarheid van de informatiebronnen worden voorspeld. De overheid zou dus op moeten letten dat de informatiebronnen die zij gebruikt om risico's en informatie over risico's naar haar burgers te communiceren zo betrouwbaar mogelijk door de burgers worden geacht.

Gezien een aantal beperkingen van dit onderzoek is het belangrijk dat vervolgonderzoek met een grotere steekproef wordt gedaan dat representatiever is voor de populatie van inwoners in Nederland dan de steekproef in het huidige onderzoek. Verder zouden de resultaten van een onderzoek op dit gebied vooral bruikbaar zijn voor de praktijk als alleen mensen worden ondervraagd die daadwerkelijk al een risicosituatie mee hebben gemaakt. Bovendien is het mogelijk een vragenlijst op te stellen met scenario's die wat vaker voorkomen en met additionele informatiebronnen, zoals een nieuwsapplicatie.

Referenties

Ahmed, A., & Sinnappan, S. (2013). The role of social media during Queensland floods: An empirical investigation on the existence of multiple communities of practice (MCoPs). *Pacific Asia Journal of the Association for Information Systems*, 5 (2), 1-22.

Alhakami, A.S., & Slovic, P. (1994). A psychological study of the inverse relationship between perceived risk and perceived benefit. *Risk Analysis*, 14, 1085–1096.

Avery, E. (2010). Contextual and audience moderators of channel selection and message reception of public health information in routine and crisis situations. *Journal of Public Relations Research*, 22 (4), 378-403. DOI: 10.1080/10627261003801404.

Bouwmeester, J., Franx, K., Holzmann, M., Gutteling, J. M., & De Vries, P. (2012). *Informatiemiddelen en zoekgedrag bij dreiging en crisis*. Hoorn, Nederland: I&O Research.

Denters, S.A.H., Tonkens, E.H., Verhoeven, I., & Bakker, J.H.M. (2013). Platform31-Burgers maken hun buurt. (n.p.): platform

Fessenden-Raden, J., Fitchen, J. M., & Heath, J. S. (1987). Providing risk information in communities: Factors influencing what is heard and accepted. *Science, Technology, & Human Values*, 12 (3/4), 94-101.

Finucane, M.L., Alhakami, A., Slovic, P., & Johnson, S.M. (2000). The affect heuristic in judgments of risks and benefits. *Journal of Behavioral Decision Making*, 13, 1–17.

Fischer, G. W., Morgan, M. G., Fischhoff, B., Nair, I., & Lave, L. B. (1991). What risks are people concerned about? *Risk Analysis*, 11 (2), 303-314. DOI: 10.1111/j.1539-6924.1991.tb00606.x.

Kievik, M., & Gutteling, J. M. (2011). Yes, we can: motivate Dutch citizens to engage in self-protective behavior with regard to flood risks. *Natural Hazards*, 59 (3), 1475-1490. DOI 10.1007/s11069-011-9845-1.

Leiss, W. (2004). Effective risk communication practice. *Toxicology Letters*, 149 (1-3), 399-404. DOI: 10.1016/j.toxlet.2003.12.050.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) (2014). *Nationale Risicobeoordeling* 6. Verkregen op 24-04-2015 van << https://www.nctv.nl/Images/nat.risicobeoordeling-6-definitief_tcm126-571117.pdf >>.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) (2013). *Nationale Risicobeoordeling* 2012. Verkregen op 24-04-2015 van << https://www.nctv.nl/Images/nationale-risicobeoordeling-2012_tcm126-522065.PDF >>.

Slovic, P., & Weber, E.U. (2002). *Perception of Risk posed by extreme events*. Verkregen op 07-04-2015 van <<https://www.ldeo.columbia.edu/chrr/documents/meetings/roundtable/white_papers/slovic_wp.pdf >>.

Slovic, P., Finucane, M. L., Peters, E., & MacGregor, D. G. (2004). Risk as analysis and risk as feelings: some thoughts about affect, reason, risk, and rationality. *Risk Analysis*, 24 (2), 311-322. DOI: 10.1111/j.0272-4332.2004.00433.x.

Sutton, J., Palen, L., & Shklovski, I. (2008). Backchannels on the front lines: Emergent uses of social media in the 2007 Southern California Wildfires. *Proceedings of the 5th International ISCRAM Conference*, May, Washington, DC.

Ter Huurne, E. F. J., & Gutteling, J. M. (2008). Information needs and risk perception as predictors of risk information seeking. *Journal of Risk Research*, 11 (7), 847-862. DOI: 10.1080/13669870701875750.

Vos, M. L., & Van Doorn, K. (2004). *Empowerment: Over laten en doen*. Delft: Eburon.

Wittendorp, P. (2006). *Risicocommunicatie van overheid naar burgers. Een onderzoek onder acht Twentse gemeenten naar de toegepaste risicocommunicatiemiddelen*. Verkregen op 24-04-2015 van << http://essay.utwente.nl/56945/1/Scriptie_Wittendorp.pdf >>.

Bijlage

Bijlage 1

Vragenlijst met introducerende tekst en informed consent

Beste respondent,

Bij voorbaat mijn dank voor het meedoen aan deze studie!

Voor mijn bacheloropdracht wil ik graag onderzoeken in hoeverre mensen gebruik maken van verschillende informatiebronnen als zij kennis op willen doen over een risico of een dreigende situatie. Om dit te kunnen doen heb ik een vragenlijst opgesteld. Deze vragenlijst bevat een aantal beschrijvingen van verschillende risicosituaties. Vervolgens mag u aangeven hoe ernstig u het beschreven scenario inschat, hoe waarschijnlijk u het acht dat dit scenario plaatsvindt, hoe u zich zou voelen in dergelijke situaties en in hoeverre u in de beschreven situaties gebruik zou willen maken van in totaal negen verschillende informatiebronnen. Uw antwoord geeft u weer door telkens een kruisje te zetten in het door u gekozen invulhokje. Het is niet mogelijk een fout antwoord te geven. Kies het antwoord dat het best bij uw past. Als u twijfel hebt over een antwoord, kies dan het antwoord dat het dichtst bij uw mening ligt. Tot slot wordt u gevraagd om nog een aantal demografische gegevens in te vullen.

Alle data die u binnen deze studie geeft worden volledig anoniem verwerkt en u hebt de mogelijkheid om op elk tijdstip te stoppen met het invullen van de vragenlijst als u zich ongemakkelijk voelt.

Het invullen van de vragenlijst zal ongeveer 30 minuten duren.

Door op de onderstaande button te klikken om verder te gaan, bevestig ik het volgende:

- Ik heb door de beschrijving voldoende informatie gekregen over de studie en hoe ik de vragenlijst in moet vullen.
- Ik weet waar ik met vragen over de studie terecht kan als ik meer informatie wil krijgen.
- Ik ben me ervan bewust dat mijn persoonlijke gegevens en data die ik geef anoniem worden verwerkt en dat ik op elk mogelijk tijdstip kan stoppen met het invullen van de vragenlijst.
- Ik neem vrijwillig deel aan deze studie en probeer alle vragen serieus te nemen en zo goed mogelijk te beantwoorden.

Er wordt nu een aantal situaties beschreven. Lees de beschrijving telkens goed door. Voor elke situatie wordt u gevraagd om telkens op een 5-puntsschaal aan te geven hoe ernstig u de

situatie inschat, hoe waarschijnlijk u het acht dat deze situatie plaatsvindt, hoe u zich zou voelen in dergelijke situaties en in hoeverre u via een bepaalde informatiebron op zoek zou willen gaan naar informatie over het betreffende event.

Overstroming

Na een periode van aanhoudende regen heeft de provincie waarin u woont te maken met ongekend hoge waterstanden van de nabije rivier. Al een aantal steden in uw buurt staan onder water en er zijn al honderden mensen geëvacueerd. De rivierdijken dreigen op steeds meer plaatsen te bezwijken.

Hoe ernstig schat u deze situatie voor uzelf in?

beperkt	aanzienlijk	ernstig	zeer ernstig	catastrofaal
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe groot schat u de algemene kans in dat dit scenario plaatsvindt?

zeer onwaarschijnlijk	onwaarschijnlijk	enigszins waarschijnlijk	waarschijnlijk	zeer waarschijnlijk
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe groot schat u de kans in dat dit scenario in uw persoonlijke omgeving plaatsvindt?

zeer onwaarschijnlijk	onwaarschijnlijk	enigszins waarschijnlijk	waarschijnlijk	zeer waarschijnlijk
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe angstig voelt u zich als u denkt aan dit scenario?

helemaal niet angstig	nauwelijks angstig	Enigszins angstig	angstig	zeer angstig
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe veel zorgen maakt u zich als u denkt aan dit scenario?

geen				veel
☐	☐	☐	☐	☐

Wat is de kans dat u in deze situatie van de volgende informatiebronnen gebruik zult maken?

nooit

altijd

Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐
Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het algemeen (bv. zoekmachines)	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media (Facebook, Twitter, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Andere, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

Hoeveel waarde zou u in deze situatie aan de volgende informatiebronnen toekennen?

	geen				veel
Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐
Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het algemeen	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media (Facebook, Twitter, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐

Andere,
namelijk

☐☐☐☐☐

Voedselschandaal

Het wordt bekend dat een populaire supermarktketen waar u regelmatig uw boodschappen doet, al een aantal weken bedorven vlees heeft verkocht. U hebt de laatste weken zelf ook vlees gekocht bij de supermarkt. Een aantal mensen is ziek geworden van het vlees.

Hoe ernstig schat u deze situatie voor uzelf in?

beperkt

☐

aanzienlijk

☐

ernstig

☐

zeer ernstig

☐

catastrofaal

☐

Hoe groot schat u de algemene kans in dat dit scenario plaatsvindt?

zeer
onwaarschijnlijk

☐

onwaarschijnlijk

☐

enigszins
waarschijnlijk

☐

waarschijnlijk

☐

zeer
waarschijnlijk

☐

Hoe groot schat u de kans in dat dit scenario in uw persoonlijke omgeving plaatsvindt?

zeer
onwaarschijnlijk

☐

onwaarschijnlijk

☐

enigszins
waarschijnlijk

☐

waarschijnlijk

☐

zeer
waarschijnlijk

☐

Hoe angstig voelt u zich als u denkt aan dit scenario?

helemaal niet
angstig

☐

nauwelijks
angstig

☐

Enigszins
angstig

☐

angstig

☐

zeer angstig

☐

Hoe veel zorgen maakt u zich als u denkt aan dit scenario?

geen

☐☐☐☐

veel

☐

Wat is de kans dat u in deze situatie van de volgende informatiebronnen gebruik zult maken?

	nooit				altijd
Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐
Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het algemeen (bv. zoekmachines)	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media (Facebook, Twitter, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Andere, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

Hoeveel waarde zou u in deze situatie aan de volgende informatiebronnen toekennen?

	geen				veel
Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐
Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het	☐	☐	☐	☐	☐

algemeen

Sociale media (Facebook, Twitter, etc.) ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Andere, namelijk ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Ernstige griep пандеміе

Er wordt een nieuwe mutatie van een griepvirus ontdekt waar mensen nog geen weerstand tegen hebben opgebouwd. Dit virus verspreidt zich redelijk snel en een aantal mensen die ziek werden door dit virus zijn inmiddels overleden. Er blijkt nog geen geneesmiddel te bestaan dat geheel effectief is om het virus te bestrijden.

Hoe ernstig schat u deze situatie voor uzelf in?

beperkt ☐ aanzienlijk ☐ ernstig ☐ zeer ernstig ☐ catastrofaal ☐

Hoe groot schat u de algemene kans in dat dit scenario plaatsvindt?

zeer onwaarschijnlijk ☐ onwaarschijnlijk ☐ enigszins waarschijnlijk ☐ waarschijnlijk ☐ zeer waarschijnlijk ☐

Hoe groot schat u de kans in dat dit scenario in uw persoonlijke omgeving plaatsvindt?

zeer onwaarschijnlijk ☐ onwaarschijnlijk ☐ enigszins waarschijnlijk ☐ waarschijnlijk ☐ zeer waarschijnlijk ☐

Hoe angstig voelt u zich als u denkt aan dit scenario?

helemaal niet angstig ☐ nauwelijks angstig ☐ Enigszins angstig ☐ angstig ☐ zeer angstig ☐

Hoe veel zorgen maakt u zich als u denkt aan dit scenario?

geen ☐ ☐ ☐ ☐ veel ☐

Wat is de kans dat u in deze situatie van de volgende informatiebronnen gebruik zult maken?

	nooit				altijd
Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐
Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het algemeen (bv. zoekmachines)	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media (Facebook, Twitter, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Andere, namelijk _____	☐	☐	☐	☐	☐

Hoeveel waarde zou u in deze situatie aan de volgende informatiebronnen toekennen?

	geen				veel
Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐
Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐

Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het algemeen	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media (Facebook, Twitter, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Andere, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

Cyberhacktivisme

Het wordt bekend dat een groep van hackers succesvol was in het verkrijgen van persoonlijke data van een onbekend aantal Nederlanders. Het gaat onder ander om data van on-line-bankieren. Verder werden e-mailaccounts gehackt en werden computervirussen verspreid, die het voor de hackers mogelijk maken alle activiteiten die iemand via zijn computer en het internet onderneemt in te zien.

Hoe ernstig schat u deze situatie voor uzelf in?

beperkt	aanzienlijk	ernstig	zeer ernstig	catastrofaal
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe groot schat u de algemene kans in dat dit scenario plaatsvindt?

zeer onwaarschijnlijk	onwaarschijnlijk	enigszins waarschijnlijk	waarschijnlijk	zeer waarschijnlijk
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe groot schat u de kans in dat dit scenario in uw persoonlijke omgeving plaatsvindt?

zeer onwaarschijnlijk	onwaarschijnlijk	enigszins waarschijnlijk	waarschijnlijk	zeer waarschijnlijk
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe angstig voelt u zich als u denkt aan dit scenario?

helemaal niet angstig	nauwelijks angstig	Enigszins angstig	angstig	zeer angstig
-----------------------	--------------------	-------------------	---------	--------------

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Hoe veel zorgen maakt u zich als u denkt aan dit scenario?

geen					veel
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Wat is de kans dat u in deze situatie van de volgende informatiebronnen gebruik zult maken?

	nooit				altijd
Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐
Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het algemeen (bv. zoekmachines)	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media (Facebook, Twitter, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Andere, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

Hoeveel waarde zou u in deze situatie aan de volgende informatiebronnen toekennen?

	geen				veel
Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐

Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het algemeen	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media (Facebook, Twitter, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Andere, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

Natuurbranden

Na een periode van aanhoudende droogte ontstaat in de provincie waar je woont een aantal natuurbranden. Er is weinig kans op regen voor de komende weken maar is het wel winderig in uw omgeving. De kans op het ontstaan van snel uitbreidende natuurbranden neemt steeds meer toe.

Hoe ernstig schat u deze situatie voor uzelf in?

beperkt	aanzienlijk	ernstig	zeer ernstig	catastrofaal
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe groot schat u de algemene kans in dat dit scenario plaatsvindt?

zeer onwaarschijnlijk	onwaarschijnlijk	enigszins waarschijnlijk	waarschijnlijk	zeer waarschijnlijk
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe groot schat u de kans in dat dit scenario in uw persoonlijke omgeving plaatsvindt?

zeer onwaarschijnlijk	onwaarschijnlijk	enigszins waarschijnlijk	waarschijnlijk	zeer waarschijnlijk
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe angstig voelt u zich als u denkt aan dit scenario?

helemaal niet angstig	nauwelijks angstig	Enigszins angstig	angstig	zeer angstig
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe veel zorgen maakt u zich als u denkt aan dit scenario?

geen				veel
☐	☐	☐	☐	☐

Wat is de kans dat u in deze situatie van de volgende informatiebronnen gebruik zult maken?

	nooit				altijd
Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐
Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het algemeen (bv. zoekmachines)	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media (Facebook, Twitter, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Andere, namelijk _____	☐	☐	☐	☐	☐

Hoeveel waarde zou u in deze situatie aan de volgende informatiebronnen toekennen?

	geen				veel
Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐

Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐
Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het algemeen	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media (Facebook, Twitter, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Andere, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

Nucleaire incident

De reactor van een kerncentrale in Rusland is ontploft. Daarbij zijn radioactieve stoffen vrijgekomen. Het blijkt dat gasvormige radioactieve stoffen via wolken over Europa worden verspreid. De regen uit deze wolken is dus heel radioactief. Het wordt verwacht dat de wolken ook naar Nederland zullen komen.

Hoe ernstig schat u deze situatie voor uzelf in?

beperkt	aanzienlijk	ernstig	zeer ernstig	catastrofaal
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe groot schat u de algemene kans in dat dit scenario plaatsvindt?

zeer onwaarschijnlijk	onwaarschijnlijk	enigszins waarschijnlijk	waarschijnlijk	zeer waarschijnlijk
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe groot schat u de kans in dat dit scenario in uw persoonlijke omgeving plaatsvindt?

zeer onwaarschijnlijk	onwaarschijnlijk	enigszins waarschijnlijk	waarschijnlijk	zeer waarschijnlijk
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe angstig voelt u zich als u denkt aan dit scenario?

helemaal niet angstig	nauwelijks angstig	Enigszins angstig	angstig	zeer angstig
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe veel zorgen maakt u zich als u denkt aan dit scenario?

geen				veel
☐	☐	☐	☐	☐

Wat is de kans dat u in deze situatie van de volgende informatiebronnen gebruik zult maken?

	nooit				altijd
Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐
Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het algemeen (bv. zoekmachines)	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media (Facebook, Twitter, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Andere, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

Hoeveel waarde zou u in deze situatie aan de volgende informatiebronnen toekennen?

	geen				veel
Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐
Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het algemeen	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media (Facebook, Twitter, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Andere, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

Extreemrechts- grotschalige rel op lokaal niveau

In uw buurt vinden steeds vaker extreemrechts tumulten plaats. De mensen zijn agressief en er zijn al een aantal personen gewond geraakt tijdens de rellen.

Hoe ernstig schat u deze situatie voor uzelf in?

beperkt ☐ aanzienlijk ☐ ernstig ☐ zeer ernstig ☐ catastrofaal ☐

Hoe groot schat u de algemene kans in dat dit scenario plaatsvindt?

zeer onwaarschijnlijk ☐ onwaarschijnlijk ☐ enigszins waarschijnlijk ☐ waarschijnlijk ☐ zeer waarschijnlijk ☐

Hoe groot schat u de kans in dat dit scenario in uw persoonlijke omgeving plaatsvindt?

zeer onwaarschijnlijk	onwaarschijnlijk	enigszins waarschijnlijk	waarschijnlijk	zeer waarschijnlijk
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe angstig voelt u zich als u denkt aan dit scenario?

helemaal niet angstig	nauwelijks angstig	Enigszins angstig	angstig	zeer angstig
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe veel zorgen maakt u zich als u denkt aan dit scenario?

geen				veel
☐	☐	☐	☐	☐

Wat is de kans dat u in deze situatie van de volgende informatiebronnen gebruik zult maken?

	nooit				altijd
Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐
Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het algemeen (bv. zoekmachines)	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media (Facebook, Twitter, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Andere, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

Hoeveel waarde zou u in deze situatie aan de volgende informatiebronnen toekennen?

	geen				veel
Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐
Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het algemeen	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media (Facebook, Twitter, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Andere, namelijk _____	☐	☐	☐	☐	☐

Terrorisme

Er heeft een terroristische aanslag plaatsgevonden in Amsterdam. Een jihadist heeft door een zelfmoordaanslag 30 mensen gedood en 10 andere gewond. Er zijn vermoedens dat deze aanslag niet de enige en laatste was geweest maar dat er verdere aanslagen gepland zijn.

Hoe ernstig schat u deze situatie voor uzelf in?

beperkt	aanzienlijk	ernstig	zeer ernstig	catastrofaal
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe groot schat u de algemene kans in dat dit scenario plaatsvindt?

zeer onwaarschijnlijk	onwaarschijnlijk	enigszins waarschijnlijk	waarschijnlijk	zeer waarschijnlijk
-----------------------	------------------	--------------------------	----------------	---------------------

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Hoe groot schat u de kans in dat dit scenario in uw persoonlijke omgeving plaatsvindt?

zeer onwaarschijnlijk	onwaarschijnlijk	enigszins waarschijnlijk	waarschijnlijk	zeer waarschijnlijk
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe angstig voelt u zich als u denkt aan dit scenario?

helemaal niet angstig	nauwelijks angstig	Enigszins angstig	angstig	zeer angstig
☐	☐	☐	☐	☐

Hoe veel zorgen maakt u zich als u denkt aan dit scenario?

geen				veel
☐	☐	☐	☐	☐

Wat is de kans dat u in deze situatie van de volgende informatiebronnen gebruik zult maken?

	nooit				altijd
Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐
Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het algemeen (bv. zoekmachines)	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media (Facebook, Twitter, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Andere,	☐	☐	☐	☐	☐

namelijk

Hoeveel waarde zou u in deze situatie aan de volgende informatiebronnen toekennen?

	geen				veel
Krant	☐	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐	☐
Televisie	☐	☐	☐	☐	☐
Kennissen	☐	☐	☐	☐	☐
Experts	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de overheid	☐	☐	☐	☐	☐
Websites van de politie	☐	☐	☐	☐	☐
Internet in het algemeen	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media (Facebook, Twitter, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Andere, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

U bent bijna klaar. Ik wil u tot slot vragen om nog enkele gegevens in te vullen.

Wat is uw leeftijd?

Wat is uw geslacht?

☐ Vrouw

☐ Man

Wat is uw nationaliteit?

- ☐ Nederlands
- ☐ Duits
- ☐ anders, namelijk _____

Wat is uw hoogstgenoten opleiding die u met een diploma heeft afgerond?

- ☐ geen opleiding
- ☐ basisonderwijs (lagere school)
- ☐ LBO (bv. LTS, LEAO, huishoudschool)
- ☐ VMBO, MAVO (MULO)
- ☐ HAVO/VWO (HBS, MULO-B, Lyceum)
- ☐ MBO (bv. MTS, MEAO, UTS)
- ☐ HBO (bv. HTS, HEAO, Sociale academie, Kweekschool, PABO, HAS)
- ☐ Wetenschappelijk onderwijs (Universiteit)
- ☐ anders, namelijk _____